

Тема лекції

Соціоекологія як наука: теоретичне осмислення взаємодії суспільства і природи

Національний авіаційний університет
Кафедра соціології

План

1. Сутність і структура глобальних проблем сучасності
2. Принципи періодизації історії взаємодії суспільства і природи.
3. Характеристика екологічних поглядів традиційного суспільства.
4. Концептуалізація екологічної проблеми в індустріальному суспільстві.
5. Постіндустріальне (інформаційне) суспільство і формування екологічної парадигми суспільного розвитку.
6. Становлення соціальної екології як науки: її об'єкт, предмет та функції.

Література

1. Бачинський Г. Основи соціоекології: Навч. посібник. К. Вища школа, 1995 р.-285с.
2. Гирусов Э. Основы социальной экологии. М. Прогресс.-1998.-310 с..
3. Малофеев В. Социальная экология. М.: Дашенков и К. -2003 -260 с.
4. Салтовський О. Основи соціальної екології. Курс лекцій.-К: МАУП.-1997 -170 с.
5. Ситаров В., Пустовойтов В. Социальная экология. М.: Академия.-2000.-280 с.
6. Родионова И.А. Глобальные проблемы современности. Sociolog.in.ua

Глобальні проблеми сучасності

це сукупність соціоприродних проблем, які обумовлюють соціальний прогрес людства і збереження цивілізації.

Характерні риси:

- динамізм;
- існують як об'єктивний фактор суспільного розвитку;
- стосуються всіх сторін життя людей;
- наявні у всіх країнах світу;
- для вирішення потребують об'єднання зусиль всього людства.

Глобальні проблеми: Римський клуб – 1980 р.

1. Безконтрольне поширення людей по планеті.

Нерівність і неоднорідність суспільства. Соціальна несправедливість. Голод. Бідність. Безробіття. Манія зростання. Інфляція. Енергетична криза. Нестача ресурсів. Криза торгівлі та фінансів. Протекціонізм. Неграмотність і застаріла система освіти. Бунти молоді. Відчуження. Занепад міст. Злочинність і наркоманія. Насильство. Тероризм. Нехтування законом. Поширення ядерної зброї. Політична корупція. Бюрократизм. Деградація природи. Занепад моралі. Втрата віри. Відчуття нестабільності.

28. Неусвідомлення всіх цих проблем та їхнього взаємозв'язку.

Структура глобальних проблем:

Екологічна (протистояння природи і культури)

- кліматична;
- продовольча;
- енергетична;
- демографічна;
- ресурсна;
- забруднення середовища;
- деградація біорізноманіття;
- проблема “Північ-Південь”.

Кліматична

У 1988 р. була створена Міжурядова група експертів по клімату.

У 2005 році підписаний Кіотський протокол.

У 2007 році МГЕПК на чолі з А.Гором отримала Нобелівську премію.

Продовольча

На землі 800 млн. людей живуть голоду.

40 млн.людей щорічно помирають від нестачі продовольства.

Світовий дефіцит зерна досягає 10-12 млн. тонн щорічно.

Зменшення харчових ресурсів на 20-30% у світі може привести до катастрофи.

Енергетична

Суть енергетичної кризи полягає у тому, що зникають дешеві (доступні) енергоносії які є основою життєдіяльності суспільства.

У сучасних енергетиків виникло два сезонних піка замість одного – зима і літо.

Демографічна

У 1920 році на Землі проживало 2 млрд. людей.

У 1987 році – 5 млрд.

На початку ххі ст. – до 7 млрд.

Нині до 80% населення проживає у малорозвинених країнах.

Земля може вмістити до 12-14 млрд. людей.

Ресурсна

Запасів органічного палива на Сходу
залишилось:

Нафти – на 35 – 90 років;

Газу – на 50 років;

Вугілля – на 425 років.

Забруднення середовища

- Викиди вуглекислого газу щорічно досягають до 30 млрд.т. щорічно.
- В світовий океан потрапляє від 6 до 10 млн. т. нафти.

Деградація біорізноманіття

Щорічна вирубка лісів на планеті у 18 разів перевищує їхній природний приріст.

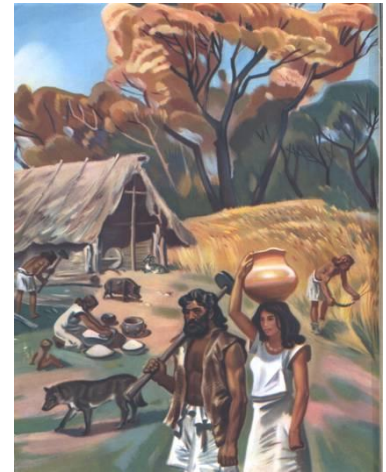

Гене́за соціоекологічної взаємодії

- 150 тис.років тому люди навчились користуватися вогнем;
- Починаючи з 8-го тисячоліття до н.е. почалася обробка землі та вирощування рослин;
- У 5-му тисячолітті до н.е. з'явилися перші систематизовані дані про клімат, зміни погоди, астрономічні цикли.

Визначення етапів взаємодії з природою

Критерій –

пануючий спосіб освоєння ресурсів природи.

(Ф.Енгельс “Походження сім’ї, приватної власності та держави”)

- **Дикість** - присвоєння готових продуктів природи. Штучно створені людиною продукти-допоміжні знаряддя такого присвоєння.
- **Варварство** - введення землеробства та скотарства як методів збільшення виробництва продуктів природи.
- **Цивілізація** - промислова обробка продуктів природи, виробництво товарів.

Типи суспільства згідно характеру соціоекологічної взаємодії

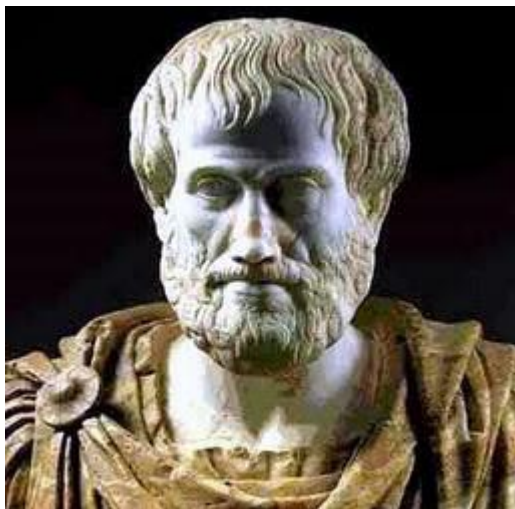

Традиційне – аграрне виробництво та суспільні відносини сільського поселення;

Індустріальне – промислове товарне виробництво, розвиток політичних процесів тощо;

Постіндустріальне (інформаційне) – розвиток НТР, перетворення науки в безпосередню виробничу силу, особлива роль інформації в суспільстві та виробництві.

Традиційне суспільство

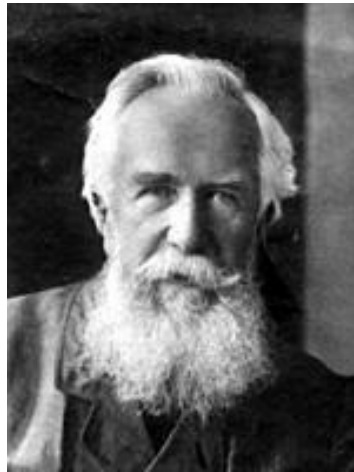

Арістотель (384-322 до н.е.) – створив першу класифікацію тварин і заклав основи описової та порівняльної анатомії.

Історик Геродот, лікар Гіппократ, поет і філософ Лукрецій Кар, Леонардо да Вінчі, Ф.Бекон, Антон ван Левенгук, Карл Лінней, Ж. Батіст Ламарк.

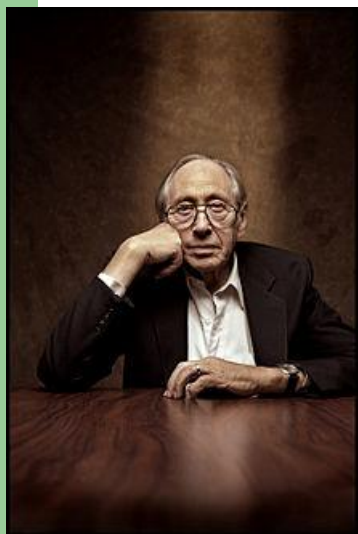

Індустріальне суспільство

Ч.Дарвін, Е.Геккель
А.Сен-Сімон, Ш.
Фур'є, Р.Оуен
К.Маркс і Ф.Енгельс
Т.Роберт Мальтус
В.Вернадський,
Т.де Шарден

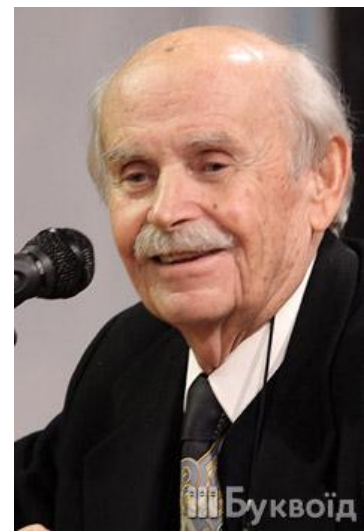
Постіндустріальне (інформаційне) суспільство

Футурологічні концепції:

-Екопесимізм (неомальтузіанство, екоалармізм) О.Тофлер, Е.Фром, Ж.Емоель

-Технооптимізм (теорія постіндустріального суспільства, техноапологетизм) У.Ростоу, Дж.Гелбрейт, Р.Арон, Б.Гаврилишин

Дякую за увагу!

